

Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення відкритого заняття у ВСП «Лубенський фінансово – економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету»

Відкрите заняття – це одна з форм педагогічного контролю, метою якого є виявлення рівня професійної компетенції та педагогічної майстерності викладача з метою подальшого удосконалення викладацької діяльності.

Основні завдання сучасного заняття:

- забезпечити здобувачів освіти свідомими, глибокими і міцними знаннями, навичками і вмінням;
- формувати у здобувачів освіти професійну майстерність;
- підвищувати виховний аспект навчання;
- посилювати розвиток розумових здібностей;
- формувати у здобувачів освіти самостійність, активність, творчу ініціативу, вміння творчо вирішувати будь-які проблемні питання, які можуть зустрітися у житті, на підприємстві;
- виробляти вміння самостійно вчитися, набувати і поглиблювати знання, оволодівати навичками та використовувати їх на практиці;
- формувати у здобувачів освіти позитивні мотиви навчання, потребу в розширенні знань, позитивному ставленні до праці.

Відкриті заняття проводяться з метою впровадження новітніх педагогічних технологій, удосконалення педагогічної майстерності викладачів, обміну досвідом роботи з колегами та здійснення взаємоконтролю і взаємонавчання однією з форм педагогічного контролю, метою якого є виявлення рівня професійної компетенції та педагогічної майстерності викладача з метою подальшого удосконалення викладацької діяльності. Такий контроль базується на 3 основних принципах:

- ✓ Систематичність. Систематичний контроль створює належний порядок у процесі навчання, стимулює мотивацію і викладачів, і слухачів.
- ✓ Спонування. Контроль спонукає викладача не заспокоюватися на досягнутому, а постійно самоудосконалюватися, професійно зростати.
- ✓ Всебічність. Коло критеріїв оцінки педагогічної діяльності викладача дозволяє розглянути цю діяльність у комплексі, виявити, що заслуговує на увагу, може бути розповсюджено, а, з іншого боку, - які саме аспекти потребують подальшого коригування або удосконалення.

Завданням викладача, який готує відкрите заняття, є демонстрація напрацьованої системи організації освітнього процесу, презентація ефективності застосовуваних методів, прийомів, педагогічних знахідок. Для проведення відкритого заняття може використовуватися будь-який вид навчальних занять за будь-якою формою навчання.

Відкрите заняття виконує ряд функцій, а саме:

- ✓ Інформаційну. З одного боку, з'являється інформація щодо рівня професійної компетентності та педагогічної майстерності викладача, з іншого, - щодо рівня підготовленості здобувачів освіти.
- ✓ Діагностуючу. Виявляються провідні методи і прийоми, що застосовуються викладачем, їх відповідність цілям заняття, врахування специфіки аудиторії; встановлюються причини певних прогалин у знаннях здобувачів освіти.
- ✓ Мотивуючу. Стимулює подальше удосконалення професіоналізму та майстерності викладача і навчальної діяльності здобувачів освіти.
- ✓ Прогнозуючу. Дозволяє розповсюджувати серед колег передовий досвід, окреслювати шляхи зростання педагогічної майстерності викладача.

Підготовка до заняття

Під час підготовки до заняття викладач зобов'язаний старанно проаналізувати необхідну частину матеріалу програми з дисципліни та провести систематизацію наявних знань з цієї самої теми, далі важливо знайти місце новому матеріалу для формування фахівця.

Матеріал заняття має бути логічно пов'язаним з темами, що вивчалися раніше або вивчатимуться у майбутньому. Підбираючи матеріал до заняття, слід урахувати міждисциплінарні зв'язки. Ступінь складності визначатиметься не тільки методами, структурою і прийомами вивчення, а залежатиме ще і від підготовленості здобувачів освіти до сприйняття матеріалу та фахової і педагогічної підготовленості самого викладача.

Основні вимоги до складання плану заняття:

- чіткість визначення навчальної та виховної мети заняття, виділення з неї головних і супутніх цілей;
- єдність навчальних і виховних завдань заняття;
- чіткість планування структури заняття, оптимальних методів і прийомів навчання, які забезпечують активність;
- розчленування матеріалу, що вивчається, на частини, логічно пов'язані між собою, дотримуючись диференційованого підходу;
- зв'язок навчального матеріалу із сучасними досягненнями науки, раніше вивченим матеріалом з різних предметів;
- підготовка і перевірка навчальних посібників, обладнання приладів, ТЗН, забезпечення робочих місць згідно з паспортизацією;
- організаційно-логічна чіткість проведення заняття. Можливе дозування час у для кожного етапу заняття.

Організаційні заходи з підготовки до відкритого заняття:

- вибір і визначення мети відкритого заняття;
- план відкритого заняття, розглянутого і затвердженого на засіданні циклової (предметної) комісії;
- визначення складу викладачів, яким пропонується відвідати відкрите заняття;
- вибір і підготовка місця для проведення відкритого заняття;
- оголошення про відкрите заняття за один тиждень до його проведення.

Визначення мети відкритого заняття

Проведення відкритого заняття спрямоване на підвищення ділової кваліфікації викладачів, тому його мета повинна:

- відповідати вимогам реальності, практичної необхідності і значимості з точки зору тих завдань, які визначають зміст освіти у коледжі;
- відображати той бік педагогічної діяльності, який найбільш кваліфіковано виконується даним викладачем, а тому заслуговує на увагу, вивчення і передавання іншим у вигляді досвіду.

Відвідування відкритого заняття

Відвідування відкритого заняття має забезпечувати параметри:

- науковість навчання і зв'язок з практикою сучасного суспільства;
- поєднання навчання і виховання та розумового розвитку;
- реалізацію дидактичних принципів навчання;
- активізацію розумової діяльності здобувачів освіти в освітньому процесі;
- формування навичок самостійного здобуття освіти;
- реалізацію міжпредметних зв'язків;
- диференційований підхід до окремих груп здобувачів освіти;
- мобілізацію життєвого досвіду здобувачів освіти;
- ефективне використання робочого часу навчального заняття;
- використання наочності і сучасних ТЗН.

Методичне забезпечення відкритого заняття

З метою раціонального розподілу часу на занятті та чіткою організацією на занятті як здобувачів освіти, так і викладача, рекомендовано попередньо скласти план заняття. Для колег та гостей, що присутні на занятті, підготувати інформацію про заняття, вказати дату проведення, групу, тему, мету заняття (навчальну, виховну, розвиваючу), вид заняття, навчально-методичне забезпечення та структуру заняття.

У присутніх мають бути ті самі дидактичні матеріали, що у здобувачів освіти.

Методичне та матеріально-технічне забезпечення відкритого заняттям включає такі елементи:

- робоча програма навчальної дисципліни;
- план заняття розширений;
- конспект лекції, інструкційна картка, методичні вказівки для виконання лабораторної, практичної роботи, курсового проекту (роботи) тощо, залежно від виду заняття;
- методичні матеріали для самостійної роботи здобувачів освіти;
- дидактичний роздавальний матеріал;
- презентації, навчальні відеофільми, відеосюжети тощо;
- мультимедійний комплекс, персональні комп'ютери та інші технічні засоби навчання;

Методична розробка відкритого заняття затверджується на засіданні циклової (предметної) комісії і в подальшому зберігається в методичному кабінеті впродовж навчального року.

Проведення відкритого заняття

Про проведення відкритого заняття здобувачів освіти слід повідомити на попередньому занятті з метою їх психологічної підготовки до присутності інших викладачів (на самому занятті акцентувати увагу на присутності гостей не бажано – на відкритому занятті здобувачі освіти сильніше переживають помилки, бояться підвести викладача і групу, тому досвідчений педагог має адекватно оцінити потенціал кожного).

Реальна обстановка може вимагати від викладача внесення коректив протягом заняття.

Викладач не повинен вступати в контакт з відвідувачами на занятті.

Відвідувачі на занятті не повинні втручатися в освітній процес.

Відвідувачі на занятті ведуть спостереження за його ходом з метою подальшого аналізу.

Майстерність викладача визначається його вмінням безперервно керувати навчальним процесом на занятті. Тому, розробляючи структуру заняття, слід пам'ятати, що вона повинна бути гнучкою, щоб можна було оперативно варіювати наміченими елементами, їх послідовністю, кількістю, часом проведення, залежно від реальних умов, що можуть скластися під час проведення заняття.

Заняття не має бути одноманітним, монотонним. Повинні бути динаміка, розвиток, зростання, зміна. Все, що робить заняття яскравим, насиченим, цікавим. Але не слід і перенавантажувати його великою кількістю елементів, тобто вносити різноманітність заради різноманітності.

Хотілося б зробити особливий наголос на те, що засвоєння знань – це результат навчання, тобто діяльності студентів. Тому, плануючи свою діяльність на занятті, не слід забувати продумати, що робитимуть здобувачі освіти (усі разом і кожен зокрема) в конкретний момент заняття. Це дуже важливо для досягнення поставленої мети.

Розглядаючи технологію як сукупність і послідовність методів і процесів перетворення вихідних матеріалів, що дозволяють одержати продукцію з заданими параметрами, можна застосовувати такі новітні активні педагогічні технології:

- Діалогічні технології
- Технології групової організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти
- Проектні технології
- Кейс-технологія
- Ігрові технології навчання
- Тренінгові технології

Зараз існує безліч інноваційних, інтерактивних методів, які описані у багатьох педагогічних джерелах. Тут запропонуємо декілька ідей, які виведуть заняття за рамки традиційності:

- Зміна часових рамок – нерегламентоване заняття

- Місце проведення заняття – не лише аудиторія, але і торговельний зал, цех, театр, музей і тому подібне
- Використання матеріалу, що виходить за рамки програми, поглиблений проблемний розгляд узяті теми
- Організація колективної, групової, парної діяльності у поєднанні з індивідуальною творчістю, як здобувачів освіти, так і самого викладача.
- Можливість залучення « гостей заняття » із їх виступами (людей різних професій чи викладачів інших дисциплін для забезпечення міждисциплінарних зв'язків)
- Створення стану емоційного підйому здобувачів освіти, ситуації успіху для кожного здобувача освіти з урахуванням його вікових, психологічних особливостей, індивідуальних здібностей та інтересів
- Створення тимчасової ініціативної групи, груп «фахівців» з числа здобувачів освіти при підготовці до заняття чи його проведенні.

Методику нестандартних занять не можна скопіювати. У кожному конкретному педагогічному випадку вона буде специфічна. Це поєднання традиційного та інноваційного дуже важливе і залежить від змісту навчання і від дидактичного завдання.

Дидактичні матеріали, що розробляються викладачем, повинні відповідати таким принципам: доступності, самостійної діяльності, індивідуальної спрямованості, наочності і моделювання, пізнавальної мотивації, проблемності, доцільності та оптимальності.

Розвиток засобів навчання визначається загальним розвитком навчальної техніки. Поява інтерактивних дошок, мультимедійних проекторів, комп'ютерної техніки, новітніх засобів відтворення цифрових носіїв, розвиток мережі Інтернет в освітніх установах сильно змінило і вимоги до розробки засобів навчання.

Використання мультимедійної презентації дасть очікуваний результат, якщо при її створенні дотримуватись певних вимог, які тезово можна подати таким чином.

Вимоги до слайдів:

- Вигляд слайду має бути естетичним, привабливим, цікавим.

Вимоги до викладу змісту матеріалу:

- Кожен слайд - одна думка
- Текст - ключові слова і фрази
- Один слайд – одне ключове поняття
- Теоретичний матеріал – тези, схеми
- Числові дані – таблиці і діаграми
- Графіка та відеоматеріал
- Грамотність і логічність.

Вимоги до ефектів анімацій:

- Демонстрація ключового пункту в потрібний момент
- Поетапне відкривання вмісту слайда
- Мінімум використання ефектів обертання
- Доцільна швидкість ефекту
- Звуко- та відеоефекти

Основне, чого слід дотримуватись при проведенні відкритого заняття:

- Поясніть здобувачам освіти мету, завдання заняття.
- Коли пояснюєте новий матеріал - намагайтеся виокремити проблеми, пропонуйте здобувачам освіти вирішувати їх самостійно.
- Не спішіть виправляти помилки здобувача освіти, краще, якщо це зробить він сам або його колеги.
- Намагайтеся організувати самостійну роботу здобувачів освіти, пропонуйте їм більше писати, розв'язувати.
- На занятті кожен здобувач освіти має бути задіяний, до кожного шукайте індивідуальний підхід.
- Під час використання технічних засобів навчання, комп'ютерної техніки, наочності не марнуйте час, намагайтеся використовувати засоби навчання ефективно.
- Під час організації самостійної роботи, усних відповідей не квапте здобувачів освіти.
- Використовуйте всі наявні можливості для реалізації принципів розвивального навчання.
- Звертайте увагу на виховні аспекти заняття: працездатність, бережливість, зібраність.
- Домашнє завдання потрібно давати з поясненням, до дзвінка. Не затримуйте здобувачів освіти після дзвоника.

Не забувайте про:

- Створення психологічно комфортної атмосфери взаємодії зі здобувачами освіти, атмосфери співробітництва та спільного міркування.
- Дотримання викладачем педагогічного такту, вияв уважного, позитивного ставлення до здобувачів освіти.
- Науковість та інформативність викладання, застосування сучасних наукових методів.
- Доказовість, аргументованість викладу основних положень.
- Логічність, послідовність, системність висвітлення змісту навчальної інформації.
- Доступність, ясність, чіткість пояснення, інтерпретації наукових положень.
- Внесення у зміст актуальних соціальних, моральних проблем, інформації, важливої для професійної діяльності, особистісного розвитку здобувачів освіти.
- Активізацію мислення здобувачів освіти, опори на їхній життєвий досвід.
- Емоційність викладу навчального матеріалу.
- Застосування аудіовізуальних засобів, дидактичних матеріалів.

Хотілося б звернути увагу, що важливим фактором при проведенні відкритого заняття є особистість викладача.

Позитивні аспекти заняття будуть підсилені, а слабкі зменшені за умови, якщо викладач:

- Взаємодіє, спілкується зі здобувачами освіти як рівноправними учасниками спільної освітньої діяльності.
- Стимулює активність здобувачів освіти, розвиток їхнього критичного, творчого мислення постановкою проблемних питань, залученням їх до дискусії, діалогу, висловлювання власних міркувань.

- Контролює увагу здобувачів освіти, спонукає їх до стеження за власною думкою.
- Не критикує судження слухачів, а лише здійснює відгук на їхні міркування, спирається на них під час викладу змісту.
- Висловлює власні погляди, виявляє своє захоплення відповідною темою, галуззю науки.
- Постійно здійснює зворотний зв'язок, стежить за динамікою емоцій здобувачів освіти, перевіряє рівень розуміння, осмислення ними навчальної інформації.

Обговорення та аналіз заняття

Обговорення відкритого заняття проводиться в день проведення. Організацію обговорення очолює заступник директора з навчальної роботи, методист, в разі їх відсутності – голова циклової (предметної) комісії.

Обговорення повинно будуватися на принципах толерантності, в межах взаєморозуміння і діалогу, на високому науково-педагогічному рівні.

Перше слово надається викладачеві для самоаналізу щодо реалізації плану заняття, досягнення поставленої мети заняття. Далі висловлюються викладачі, які ведуть той самий або споріднений предмет.

Наприкінці обговорення організатор підводить підсумки якості підготовки і проведення відкритого заняття; відмічає позитивне, що заслуговує на увагу і запозичення у вигляді кращого педагогічного досвіду.

Аналізувати кожний елемент заняття потрібно автономно, незалежно від інших. Це дозволяє бачити і відокремлювати структурні елементи, етапи, типи знань, прийоми, методи, засоби навчання, методичну і виховну функції окремих частин і сторін заняття.

Потрібно вивчити і оцінити навчальні ситуації, створені викладачем для вирішення головного методичного завдання.